

ԼՃԱԿԻՍ ԶԿՆՈՐՍԸ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՄՈՒՑ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

(Տես երես 274.)

Դ.

ՄՈՌԱՑՈՒԹԵԱՆ ԼԱՍՏԱՓԱՅՏԸ:

Հիմա որ ջրային ասպարիզիս գաղափարն ունիս, դարձուր մէջ մը աչքդ մոռացութեան մարդուս վրայ որ անոր ժառանգական բնակիչն է:

Իր ճակատագրին վճռովը անոր վրայ աստանդական թափառելու դատապարտուած, իբր ընչաւէտ ճոխութիւն չնչիննաւակ մ'ունի, փրկութեան տկար լաստափայտ: Այս իրեն բնակարան է, և միանգամայն գործանոց. առհասարակ երկու ձիւրքն ալ յինքն կը բովանդակէ: Հազիւ թէ երկոտասան ոտք երկայն և գոգցես չորս լայն, այնչափ խոր է որ չորս հոգւոյ ծանրութեամբ գրեթէ ջրին հաւասար կը խրի:

Վերէն անծածք, ըստ պիտոյից փսիաթ մըն է որ եզերքներէն դուրս կախուելով՝ իբր ծածք կը ծառայէ: Այն ատեն տան մը անկողնոյ սենեակը կ'ըլլայ, որուն յատակին վրայ իբր փափուկ անկողին՝ քուրջերէ շինած կապերտ մը կայ. կապերտ մը որ շատ անգամ հրեք և աւելի ազգ ազգականաց որդւոց յորդիս աւանդեալ ժառանգութիւն է:

Այսպիսի կապերտ մըն է որ եղկելոյն իբր անկողին կը ծառայէ: Եւ որչափ տարբեր մեր փետրալից հանգըստարաններէն՝ ուր մեր անգամբ հեշտութեան քուն մը կը փնտռեն, և աւաճ, շատ անգամ ալ ունայն տեղ: Իսկ ինքը տաժանելի աշխատութենէ մը ետքը երբ կը զգայ որ մարմինը իր հանգստեան ժամը կը պահանջէ, այն աղբատին պինտ անկողնոյ վրայ կը տարածի և անդորր կը ննջէ, մինչդեռ փսիաթին ծածքը զինքը երկնից ցօղէն կը պաշտպանէ: Երջանիկ քուն, զոր ոչ բազմահոգ վիշտք կը խռովեն, ոչ չար խիղճ կ'ընդհատէ և ոչ մեղկ կենաց տկարութիւնը կ'այլալեն: Երկնից մաքուր օդը անոր տուրեւառը կը լարէ, և անդորրութեան օրհնութիւնը անոր խոնջ անգամները կը զօրացնէ:

Երջանիկ անինչութիւն որ լի ես օրհ-

թեամբ. այլ աւաճ, որչափ սակաւաթիւ են անոնք որ զքեզ ճամարտապէս կը ճանչնան: Ունայն փառաց հետամուտ և ճոխութեան գանձուց ծարաւի, աշխարհասէր մարդը կը տաքնապի կենօք շափ. այլ եղկելին, դեռ ևս վայելք չսկսած, սե մահը կուգայ իր կենաց թելը կը կտրէ և գանձուց ժողովը շռայլող ակնկալութեան ձեռքը կը մատնէ:

Իմ ձկնորսս ընդհակառակն միայն իր առօրեայ հացիկը հոգալու հետամուտ, ամենայն փառաց կամ ճոխութեան չահախդրութենէ հեռի է: Հանգերծիկը միայն մերկութիւնը ծածկելու համար է. անոր համար ալ անոր խոշորութենէն չըխորչիր: Իր հազած վերարկուն՝ շատ մը ազգ մարդոց ձեռքէն անցած է, և վերջապէս իրմէն ալ այլոց պիտոր անցնի. վերէն ի վար գոյնզգոյն կարկտաններով լի է. այլ ինչ մնաս. իր մարմինը կը ջերմացնէ և այդ շատ է: Աշխարհէս մոռացեալ ոմն համարուելով փառասիրութեան իղձ մը չունի որ զինքը դէպ ի պճնասիրութիւն գրգէ: Ոչ երեկոյեան դրօսանք կան որոց հրաւիրուի, ոչ մեծածաշ սեղանք կան որոց ակնկալէ, և ոչ պարահանդէսք կան որոց անհրաժեշտ ըլլայ իր ներկայութիւնը: Բնութեան անմեղ կոչունքն է միայն իր ճակատագրին բաղդը, և անոր հանգիսից առջին՝ աղբատին հանգերծիկը լաւագոյն ընդունելութիւն ունի:

Այս ամենայն ձկնորսիս ներքին սենեկին աղբատին կարասիքն են. կու գայ ապա խոհակերոցը, այն անհրաժեշտ բարեկամը՝ որ ամեն մահկանացուի ետեւէ կը վազէ: Այլ մէկդի ամենայն մեծութեան մը տաժութիւնք: Անպաճայճ կենաց մարդուս, անպաճոյճ խոհակերոց մը վայել է յիրաւի. չեն իրեն համար այն փափկապէս համեմեալ խորտիկք, այն թուլամորթ կենաց զարդք, որ մարմինը այլայլելով կեանքը կը համառօտեն: Իր ժուժկալ ու ժիր կենաց՝ սակաւապէտ ու պարզ կերակրիկ մը պէտք է. ուստի և անոր համեմատ ալ պատրաստութիւնքն ամենապարզ են:

Նաւակին մէկ ծայրը քառակուսի փոքր տուփ մը մոխրով լի՝ խոհակերոցին վառարանն է. տրցակ մը խիւրք բոցը արծարծելու որոշեալ՝ անոր ածխոյ ողջոյն համբարանոցը, և կարմիր պղնձէ փոքր պտուկ մը անոր մէկ հատիկ կերակրոյ որոշեալ կարասը. իսկ իբր լրումն խոհակերոցի՝ հոգէ ստոման մը՝ որ միշտ ջրով լի է:

Համբարանոց մըն ալ ունի այն իր ուտելեաց պահարան. այլ համբարանոց առանց փականքի: Ողջոյն պաշարը երեք կամ չորս

լիտր մարացորենի ալիւր է, դուցէ եօթնեկի մը բաւելի: Այս ալիւրը ձկնորսիս մանանայն է ամենայն համեմուց բովանդակող: Եւ յիրաւի, ոչ դը երբէք խորտիկ կերած է այնպէս քաղցրահամ ինչպէս ձկնորսիս քօլէնդայն: Ո՛րչափ անգամ նախանձ չեմ զգացած տեսնելով ինչպէս անուշահամ կ'ուտէ այն ամենապարզ կերակրիկը:

Այսպիսի է ահա ձկնորսիս նաւակը տունն ու խոհակերոցը, որ և միանգամայն գործանոց իսկ է եթէ արուեստին գործիքներն աւելցընենք: Չեն մեծագին արդարեւ ասոնք ալ, այլ խոշոր հիւսուածոյ արդիւնք: Եռանկիւնաբար գամուած երեք շերտք որոնց վրայ հաստատուած կայ ուռկան մը երկայն մեղեխով. երկայն փոքր կողովիկ մը զոր մէջքէն կը կախէ որսացածը մէջը համբարելու. և մէկ քանի պնակաձէ կողովիկներ որոնց վրայ ձկները պիտոր չարէ, վաճառանոցը և կամ քաղբին ճամբաները պտրտոցնելու համար:

Նախնական արուեստի արդարեւ նախնական գործիք:

Ե.

ՆԱԽԱԿԱՆ ԱՐՈՒՍՏՈՐ:

Սուրբ Գիրքը ջրհեղեղին աղետալի պատուհասը պատմելէն ետեւ, կը յաւելու ըսել, ինչպէս Աստուած մարդուս տկարացած բնութեանը վրայ խղճալով թոյլ տուեր է որ այնուհետեւ մարդիկ կարենան կենդանեաց միս ուտել: Այս թոյլտուութիւնը հաղորդելով կը լռէ. ոչ աւելի խօսք մը կ'ընէ և ոչ այն մարդուն անունը կուտայ՝ որ առանց սիրտը խշխշալու համարձակեցաւ առաջինն ըլլալ արիւն թափելու գիտմամբ մահազոյժ գէնքը վերցնել և անմեղ էակի մը կեանքը ջնջել, անմիջապէս մարմինը խարոյկի մը վրայ տարածելով:

Մտօքս դարուց մէջէն վեր սրանալով մարդկութեան որորանը կը մերձենամ, և այն անանուն անզգամը երեւակայութեանս առջին ելած կը տեսնեմ: Չորքոտանեաց մսովը պարարտացած, գիրացած, հսկայացած, մաղերը երկայն, մօրուսքը ցգօտի, հաստ բազուկները բացած՝ դանակն անմեղ հորթուկի մը վզին վրայ կը շողացնէ՝ անյադ որովայնին խորտիկ պատրաստելու. մինչդեռ անմեղ կենդանին իր ճակատագրին դառնութիւնը հասկընալով գարհուրած աչօք սատակիչ հարուածին կը մնայ:

Քստմիած այն տեսիլքէն, երեւակայութեանս աչքը մէկ դի կը դարձնեմ գեղեցիկ ծովակի մը վրայ նայելով: Եւ ահա ինչպէս

թէ չար հոգի մը ըլլար՝ դարձեալ այն որովայնապտրպատը կը տեսնեմ որ չորքոտանեաց մսովը չգոհանալով հազարումէկ հնարքներով վտանգէ անկասկած լուղականներն ըմբռնելու հետամուտ է, իր սեղանին խորտիկներն աճեցնելու համար:

Այսպէս ահա քմաց հաճոյքը նախնական արուեստի մը սկիզբը կ'ընէ, որ ապա ծովաբնակ մարդկութեան ապաւէնը պիտոր ըլլայ:

Միտքս բազմացող մարդկութեանը հետ քալելով դարուց վրայէն կը սրանայ, ցամաքէ ծով, ծովէ ցամաք անցնելով, մինչև Ադրիականին խորչս կու գայ կը հանգչի, ուր լճակիս մէկ կողմը ծերունի ձկնորս աչացս առջին կը ներկայանայ. եղկելին, կարծես թէ ինքն ալ անձամբ մարդկութեան որորանէն ելլելով, բազմադարեան կենօք մը ժամանակաց մէջէն ճանապարհորդեր է, մինչև չար բաղդին հրելովը այս լճակիս մէջ կործաներ է, ոչ այլ ժառանգութիւն ունենալով՝ բայց եթէ իր նախնական արուեստին ամենանախնական գործիքները:

Այս խորչիս մէջ ինկած բնութեան արուեստաւորին անուանը վրայ չեմ տարակուսիր. բաւական է երեսը նայիմ, իսկոյն անունն առանց վրիպելու կը զուրցնամ:

Առաջին անգամուն որ ծերունի ձկնորս քիչ մը ջուր ուղելու համար կղզեկիս գուռը մօտեցաւ, երեսը նայեցայ ուշադրութեամբ: Տարիները խեղճին երեսը հազարումէկ ակօսներով քալեր էին. շարունակ ծռելէն ողին ոսկրը բնական ուղղութենէն շեղեր էր, թեթեւ տճեութիւն մը տպաւորելով մարմնոյն: Արեւուն կիզիչ սաստկութենէն մարմինը այրած՝ երեսն ու թեւերը մութ պղնձի գոյն մը առեր էին: Նուաղեալ աչքերուն վրայ համբերութիւն ու համակամութիւն կը կարգայի. խեղճը կը տեսնուէր որ իր ճակատագրին հպատակ էր:

Ուշադրութեամբ անոր նայելով և իբր ապահով իր անուանը,

— Պապա Դանի, ըսի, թեթեւ մը ժալտելով:

— Սիւր, պատասխանեց ինքն ալ, զարմացմամբ երեսս նայելով:

— Ուսկից կու գաս:

— Հոն տեղուանքէն, ուր մինչև հիմա ձուկ կ'որոսայի, պատասխանեց, լճակին մէկ կողմը մատովը ցուցընելով:

— Շատ լաւ. աղէկ որս ըրիր ուրեմն:

— Ա՛խ, երանի՜ թէ գոնէ այսօրուան մարացորենս գնելու չափ բան ձեռք բն.

րած ըլլայի: Երկու երեք մանր ձուկ ու մէկ քանի ժժմակ՝ բոլոր աշխատանացս պտուղն են. և այնք որչափ կ'աժեն:

Խեղճը, այդ ըսելով տխրութեամբ գետինը կը նայէր: Այն օրը մարացորենի ալիւրի բոլոր ունեցած պաշարը եփեր էր, որմէն հազիւ թէ քիչ մը բան մնացեր էր՝ անբաւական նոյն օրուան:

— Բօվէրօ Դոնի, ըսի, մի տրտմիր. Աստուած ոչ ոք կը թողու ձեռքէն. սիրտ ըրէ վստահութիւնդ իրեն վրայ դիր. կը տեսնես որ ինքը գործդ կը յաջողէ:

— Այո, այո, Աստուած մէկը ձեռքէ չթողուր, պատասխանեց ծերուկը. ես ալ վստահութիւնս Աստուծոյ վրայ դրած եմ. թէ որ ինքը չօգնէ ինծի այս հասակիս մէջ ինչ կ'ըլլայ իմ վիճակս:

— Մտիկ ըրէ, ըսի դարձեալ իրեն, բան մը հարցնեմ, երէկ գիշեր ո՛ւր էիր:

— Հոն հեռուները, պատասխանեց, կ'որսայի:

— Գիշերանց:

— Այո, գիշերանց:

— Ուրեմն տեսա՞ր, ըսի, այն լոյսը որ հոն հեռուները ասդիս անդին կը պտըտէր:

— Այն լոյսը ես էի, ըսաւ. բոլոր գիշերը ջահով աշխատեցայ, այլ ունայն տեղ. բան մը ձեռք չկրցայ բերել:

— Դո՛ւ էիր, ըսի զարմացմամբ:

— Այո, ես էի, ըսաւ, ինչո՞ւ կը զարմանաս:

— Կը զարմանամ, ըսի, վասն զի չէի կրնար այն աստանդական լոյսին պատճառը հասկընալ:

Եւ յիրաւի գիշերը մութ և անլուսին էր. օդը հանգարտ, այլ երկինքը նսեմ ամպերով սքողեալ էր: Այն մթութեանը մէջէն հեռուանց գեղնափայլ լուսոյ մը շառաւիղք աչքիս զարկին. ինչ ըլլալը գուշակել չէի կրնար: Խորին լռութիւն մը կը տիրէր այն անմարդի ջրային անապատին վրայ, և միայն այն հեռաւոր լոյսը, ինչպէս թէ ոգի մը ըլլար, անշունչ ջրին վրայ կը քալէր: Յիրաւի այն մթութիւնը, այն լռութիւնը և անշունչ լուսոյն շարժումը, երեւակայութիւնս կերպ կերպ անախորժ զգացմունքներով կը լեցընէին: Արդեօք առասպելական ոգի մը համարելու էի որ տրհաւրաց ծոցէն ելած ամայութեան մէջ կը քալէր. ստոյգը գուշակել չէի կրնար: Եւ ահա հիմա տարակոյսս կը պարզէր:

— Ի՞նչ կ'ընէիր ուրեմն բոլոր գիշերը ջրին վրայ պտըտելով, հարցուցի դարձեալ:

— Փորձ կը փորձէի տեսնալ թէ բաղդը կը յաջողէ ինծի քանի մը ձուկ որսալու:

— Եւ գիշերանց և առանց մեծ ուռկանի ինչպէս կարելի է:

— Է՛հ, մեր պարզ արուեստը մեծ ուռկանի պէտք չունի գիշեր ատեն. մեզի եռաժանին միայն բաւական է:

— Եռաժանի՛. ինչպէս կրնաս եռաժանիով ձուկ որսալ:

— Շատ դիւրին է. բաւական է որ մարդ յանձն առնու գիշերանց արթուն կենալ, և բաղդն ալ իրեն օգնէ, որ ափսոս, ինծի չօգնեց այս գիշեր:

— Խեղճ Դոնի, կը ցաւիմ վրադ. բայց ըսէ ինծի ինչպէս է այդ եռաժանին ձըկնորսութիւնը:

— Սիրով: Գիտնալու ես որ ձուկը լոյսը շատ կը սիրէ: Անոր համար մենք երբ գիշերն որսալ կ'ուզենք, նաւակին մէկ կողմը ջահ մը կը վառենք: Ձուկը մէկէն գէպ ի լոյսը կը վազէ, ջանալով կարելի եղածին չափ անոր մօտենալ: Հոն այն լուսաւոր շրջափիւռին մէջ իբր գիւթեալ կը մնայ առանց փախչել կարենալու: Եւ մինչդեռ այսպէս շուարած կը դադարի, եռաժանին որ միշտ ձեռքերնիս պատրաստ բռնած ենք, յանկարծ երազաբար վրան կ'իջեցընենք: Հաւտա՛ ինծի, շատ քիչ անգամ կ'ըլլայ որ կարենայ մահաբեր հարուածէն ազատիլ:

— Թէ այդպէս է, երէկ գիշեր ինչո՞ւ չկրցար պիտոյիցդ համեմատ բաւական որսալ:

— Է՛հ, այդ բանը միշտ մեր կամքէն չկախուիր. ամեն անգամուն ձուկը մեր նաւակին չորս կողմը պատրաստ գտնել կարելի չէ. ան ալ իր տեղափոխութեան օրէնքներն ունի, որ ջրին շարժմանը հետ շաղկապեալ են:

— Ստոյգ. հասկա այդ դժբաղդութիւնը շատ անգամ կը հանդիպի՞ քեզի:

— Է՛հ, ցաւալի պատմութիւն մըն է խեղճ ձկնորսին կեանքը. թէ որ շատ անգամ չհանդիպէր, քիչ մը աւելի բարեբաղդ կ'ըլլար, և այնչափ յաճախ չէր պակսեր իրեն մարացորենը, որ իր մէկ հատիկ նեցուկն է, և որմէն ես ստէպ զուրկ կը մնամ: Բայց ինչ ընենք. յոյսերնիս Աստուծոյ վրայ դնելու ենք: Քանի որ տարիները կը սկսին այս ոգիս վրայ ծանրանալ, կը զգամ որ թւիս ուժն ու երազութիւնն ալ դիս կը թողուն: Ծերութիւնը գէշ բան է մեր արուեստին:

Տխուր երես մը ցուցուց այս յետին խօսքին, որ սիրտս խշխշացուց. ալ լռեցի թողով զինքն որ երթայ ջուր առնու: Յետոյ այնպէս ըրի որ երեք օրուան մարացորենը կարենայ նաւակին մէջ պատրաստ

ունենալ: Խեղճը երբ այն չակնկալած բարիքը տեսաւ՝ զուարթացաւ, ու մխիթարեալ սրտիւ օրհնէնքներ կարդալով, ելաւ գնաց:

Ես ալ քայլս դէպ 'ի սենեակս դարձնելով,

— Ի՞նչ մեծ ու երջանիկ միջոց ունի ճոխն, ըսի ինքրենս, վշտացեալ աղքատ մը մխիթարելու և անոր օրհնէնքը շահելու: Իր աւելորդին ոչինչ մասով մը կըրնայ անձկութեան սիրտ մը սփռիլ, ու սուղը վայրկեանի մը մէջ ուրախութիւն փոխարկել: Եւ այնչափի փոխարէն շատ իսկ չէ՝ այն սրտի գոհութեան հաճոյքն որ ըրած բարեգործութիւնը իրեն կ'ազդէ:

Սենեկիս պատուհանին առջևն որ դնացի, տեսնեմ ծերուկ Գոնին կամաց կամաց թիավարելով կողքեկէս կը հեռանար: Յետոյ հեռուները դադարելով, ու նաւակը ցցի մը կապելով նստեցաւ նաւակին մէջ քիչ մը հանգիստ առնելու: Մտաւորներ պահծու հացիկը հանեց, կերաւ, յետոյ քիչ մըն ալ ջուր խմելով փսիաթը պարզեց նաւակին վրայ, ու ներքեւ ծածկուեցաւ:

Անշուշտ քնոյ հանգիստ էր խնդրածը, չտարակուսեցայ, ու սրտիս մէջէն անդորրութիւն մաղթեցի իրեն:

2.

ՔՆԷՆ ԵՏՔԸ:

Հաղիւ թէ երկու ժամ անցեր էր վրան, երբ յանկարծ գրսէն եկած անսովոր աղաղակներ բռնադատեցին զիս զբաղանքս թողլու և պատուհանիս առջև վազելու: Առջի բերան ինչ մեկնութիւն տալ այն աղաղակաց չէի գիտեր. տառապելոյ մը տագնապի ծայրներ էին կը հասկնայի, բայց թէ ինչո՞ւ այնպէս կը պոռար՝ չէի ըմբռներ:

Տեսնեմ երկու թիավարով պզտի նաւակ մը շտապաւ ջուրը պատռելով յառաջ կը փութար. այն մարդիկ իրենց կերպին մէջ փախուստ կ'երեցնէին: Արդեօք չարագործութիւն մը ըրեր էին. արդեօք մաքսանենք ումանք էին և մաքսատան պահապաններէն հալածական կ'երթային: Ի՞նչ էր հանդիպածը:

Տեսնեմ հուսկ ապա անոնց քիչ մը հեռանալէն ետեւ ուրիշ խեղճ ձկնորսի մը նաւակն աճապարելով ետենուն հասնելու կ'աշխատէր: Տասը տարուան տղայ մը նաւակին իբր ղեկավար կը ծառայէր, մինչդեռ հայրը, բաւական տարեց մէկ մը, առ-

ջնէն բուռն թիավարելով միջոց շահելու կը շտապէր, և թիավարելով,

— Գողերը բռնեցէք, կը պոռար, գողերը բռնեցէք. մարդիկ, մի թողուք, պատուիս գողցան:

Խեղճը, սաստիկ պոռալէն, տագնապէն ու բռնութեամբ թիավարելէն՝ ծայրը սպառեւ էր, բայց և այնպէս կանչելէն չէր դադարեր: Այլ ոչ ոք կար որ եղկելոյն ծայրին պատասխանէ, և որչափ ալ բուռն թիավարելով կ'աշխատէր առջիներուն վերայ միջոց շահելու, չէր կրնար հասնիլ անոնց յառաջադէմ նաւակին, որ թիավարաց երիտասարդութեան զօրութեամբ կը սրանար, զինքը հեռոցհեռէ աւելի հեռու թողով:

Եղկելին, յոգնածութենէն ու սրտին այլայլութենէն սպառեւ էր. երեսին վրայ ահաւոր յուսահատութիւն մը կը տիրէր, և աչքը փախչող նաւակին վրայ գամած՝ ինքրիմէն գուրս կ'երեւնար:

Իր տագնապն ու խօսքերը մեկնելով, վերջապէս իրեն էութիւնը հասկըցայ: Եղկելին իր արուեստին զբաղած՝ նաւակն առանձին տեղ մը կապած էր, և ինքը հեռուները ցամքած դաշտերուն վրայ կ'որսար. տղայն իսկ նաւակէն քիչ մը հեռու ժժմակներ կը ժողովէր:

Նոյն միջոցին այն երկու անգգամ երիտասարդք իրենց նաւակովը մօտանց քերելով, ձկնորսին նաւակին մէջ պզտի պրտուկ կը նշմարեն: Պատեհը յարմար էր, փորձութիւնը հօգոր, ձկնորսն իսկ շատ ըզբաղած. ակնարկել իրարու, և աչքի ծայրով չար դիտաւորութեանը հաւանիլ, մէկ ըտպէի մը գործն եղաւ. մէկը կը ծռի ձեռքը կ'երկընցնէ, պտուկը կը յափշտակէ, և գործին լրումը բազկաց ուժին կը յանձնեն:

Սակայն տղուն աչքէն չկրցան ծածկել իրենց անիրաւ յափշտակութիւնը: Հայրն անոր աղաղակէն զգաստանալով գործը կը թողու ու շուտ մը նաւակը կը վազէ, այն անգգամաց ետեւէն իյնալու և պզտի գանձիկը անոնց ձեռքէն թափելու:

Եւ եղկելոյն բաղդը զինքը չմատնեց: Հեռուները մէկ քանի նաւակ կը թիավարէին: Այն մարդիկ ձկնորսին յուսահատ աղաղակներէն կանկ կ'առնուն, փախչողները կը դիտեն, այլ էութիւնը չգիտնալով տարակուսեալ կը մնան:

Վերջապէս գողութեան կասկածէն կ'արթննան ու սպառնալից դէպ 'ի յափշտակողաց նաւակը կը թիավարեն: Անոնք դայիք փոթորկէն սրտաբեկ, պտուկը վեր կը վերցընեն, շնչասպառ ձկնորսին կը ցուցնեն և

ապա մէկդի նետելով ջրին տակը կ'ընկողմեն, և իրենք թին կը զարնեն ու կը հեռանան:

Այնուհետեւ չարիքը փոքր էր, և ձկնորսի մը համար դիւրին գործ ցած ջրի մը տակէն պտուկ մը հանել: զոր իսկոյն գլուխ տաքաւ ողորմելի ձկնորսը տեղը հասնելով:

— Թշուառ աղքատութիւն, ըսի ինք իրենս, որչափ թշնամի ունիս: Ինչպէս թէ բաւական դառն չըլլայիր, մարդկային չարութիւնն իսկ կը Զանայ դառնագոյն ընելու գրեզ:

Ո՛րչափ ճոխք կան որ իրենց հարստութեան գանձուց խնայելով չեն խղճեր աղքատ եղկելի մը զրկելու և իր աւուր հացիկն ալ բերնէն յափշտակելու: Շատ անգամ մարդկային կեանքը գողութեան յափշտակութեան, զրկման ու նենգութեան հիւսուածք մըն է, որ մեծաւ մասամբ աղքատին ու տնանկին գլուխը կը ծանրանայ. և կարծես որչափ տկար ըլլայ մէկը՝ նոյնչափ իրաւունք կու տայ հզօրին զինքը հարստահարելու:

Այս մտածութեանց մէջ էի երբ աչքս ծեր Գոնիին նաւակին վրայ ինկաւ. տեսնեմ ինքն ալ ձկնորսին տառապանաց աղաղակներէն ցնցուեր արթնցեր էր ու նաւակին հանգստեան կարասը ժողովելու, ծալելու ու մէկդի դնելու կը զբաղէր: Յետոյ երեսը խաչակնքելով պզտի կողովիկը աջակողմը կախեց, եռանկիւն ուռկանիկը ձեռք առաւ ու լծին ցամբած դաշտերուն վրայ իջաւ: Հոն իր փորձ արուեստին համեմատ սկսաւ ջրով լեցուն փոսերը քաշել և ուռկանովը հոն տեղ բուսած ծովային խոտերը սանտրել:

Այն փոսերուն մէջ երբեմն պզտի ձկններ մնացած կ'ըլլան, խեչափառներ, ժրժմակներ կը գտնուին, խեղճ լճաբնակ ձկնորսին նպաստ. անոնք խնամքով փնտռելով կողովիկը կը լեցնէ, որ ապա վաճառելով իր մէկ հատիկ ապրուստը ճարէ: Այսպէս կ'անցնին խեղճ ձկնորսին ժամերը, մերթ չափաւոր արդիւնք բերելով, մերթ ալ բոլոր ակնկալութիւնը ունայն հանելով. այլ առանց իրեն վհատութիւն ազդելու:

Հ. ՅԱՈՐԴՈՍ Վ. ԻՍԱԿԵՐՏԵՆՑ:

Կը շարունակուի:

Պ Ա Ղ Ե Ս Տ Ի Ն

(Տես էրես 268.)

ԳԱԼԻԼԻԱ.

Հետառն Կարմելոս, Կիսոն հեղեղատ
Սեփովրա, Կանա և Նազարէք:

ԺԴ.

Հանդէպ Պտղոմայիսի սրածայր և կոպճուտ լեռ մը կը բարձրանայ, անուն Կարմելոս, համբաւաւոր 'ի Ս. Գիրս, որոյ վերայ աղօթեց Եղիա մարգարէն: — Այս լեռը ծովուն երեսէն երեք հարիւր զրկաչափ բարձր է, և կողերը ծածկուած են ձիթենիով, վայրենի որթով, թզենիով և ուրիշ պտղոյ ծառերով, որ նշանակ են երբեմն այս կողմանց յառաջադէմ մշակութեան: Ուստի Կարմելոս անունն որ կը նշանակէ տնկարան, Ս. Գրոց մէջ ստէպ իբրեւ խորհրդական նշան մը առնուած է առատութեան և պտղաբերութեան: Կարմելոսի արօտատեղիքը՝ համբաւաւորք իրենց աղնուութիւն, իր պարտիզաց և միգաստանեայց հետ միանալով գեղեցկութեան երևոյթ մը կուտային լեռան, որով և արժանի կ'ընէին մարգարէից գովասանացը:

Այս լեռան գագաթը պսակաձև կը զարդարեն վանք մը և մատուռ Եղիա մարգարէին նուիրեալք. վասն զի ըստ աւանդութեան աստի բարձրացաւ Եղիա հրեղէն կառք յերկինս: — Այս վանքը զոր շինեցին Կարմելական կրօնաւորք յամին 1180, Ս. Լուգովիկոսի ժամանակէն սկսեալ մեծ յարգանաց տեղի մ'եղած է: Վանքին սենեկաց միոյն մէջ կրօնաւորք այլ և այլ ժամանակի հնութեան բազմաթիւ աւարկաներ ժողված են, գտնելով աւերակաց և Կարմելոսի ստորոտը եղած պեղմանց մէջ: Պ. Միշօ կը պատմէ թէ ինքը այս ժողովածոյն մէջ տեսած ըլլայ շատ մը